C/2025/120

10.1.2025

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Πρόταση απόφασης του Συμβουλίου σχετικά με τις κατευθυντήριες γραμμές για τις πολιτικές απασχόλησης των κρατών μελών

(COM(2024) 599 final – 2024/0599 (NLE))

(C/2025/120)

Εισηγητής: **Giovanni MARCANTONIO**

Σύμβουλος	Ester DINI
Νομοθετική διαδικασία	EU Law Tracker
Αίτηση γνωμοδότησης	15.7.2024
Νομική βάση	Άρθρο 148 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης
Έγγραφα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής	COM(2024) 599 final – 2024/0599 (NLE)
Συναφείς Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης (ΣΒΑ)	ΣΒΑ 1 – Μηδενική φτώχεια ΣΒΑ 5 – Ισότητα των φύλων ΣΒΑ 8 – Αξιοπρεπής εργασία και οικονομική ανάπτυξη ΣΒΑ 10 – Λιγότερες ανισότητες
Αρμόδιο όργανο	Απασχόληση, κοινωνικές υποθέσεις, δικαιώματα του πολίτη
Έγκριση από το τμήμα	3.10.2024
Έγκριση από την Ολομέλεια	23.10.2024
Σύνοδος ολομέλειας αριθ.	591
Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας (υπέρ/κατά/αποχές)	239/0/3

1. ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ

Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (ΕΟΚΕ):

1.1. Επικροτεί την πρόταση απόφασης του Συμβουλίου σχετικά με τις κατευθυντήριες γραμμές για τις πολιτικές απασχόλησης των κρατών μελών, με στόχο την προώθηση μιας ανταγωνιστικής και βιώσιμης οικονομίας. Εκφράζει την ικανοποίησή της για το γεγονός ότι οι εν λόγω κατευθυντήριες γραμμές επικαιροποιήθηκαν, ώστε να συμπεριλάβουν περισσότερα στοιχεία, σύμφωνα με τις νέες ανάγκες της αγοράς εργασίας.

1.2. Επισημαίνει την ανάγκη να καταβληθούν προσπάθειες για ανοδική σύγκλιση, καθώς και να ενισχυθεί ο ρόλος του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου στη στήριξη αποτελεσματικών και συντονισμένων απαντήσεων οικονομικής πολιτικής. Στο πλαίσιο αυτό, ευελπιστεί ότι οι δείκτες που χρησιμοποιεί το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο για την ανάλυση της κοινωνικής κατάστασης κάθε κράτους μέλους έχουν τον ίδιο βαθμό σπουδαιότητας με τους μακροοικονομικούς δείκτες, και ζητεί παρακολούθηση, προκειμένου να διασφαλιστεί ότι τα αποτελέσματα του νέου πλαισίου οικονομικής διακυβέρνησης δεν θέτουν σε κίνδυνο την εφαρμογή των κατευθυντήριων γραμμών των κρατών μελών για την απασχόληση και την επίτευξη των στόχων του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων και των στόχων για το 2030.

1.3. Τονίζει, υπό το πρίσμα της πρότασης σύστασης του Συμβουλίου, την ανάγκη ενίσχυσης του ρόλου των κοινωνικών εταίρων (μέσω του κοινωνικού διαλόγου και των συλλογικών διαπραγματεύσεων) και, κατά περίπτωση, την ανάγκη διασφάλισης της συμμετοχής των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών στον σχεδιασμό και την εφαρμογή μεταρρυθμίσεων και πολιτικών στον τομέα της απασχόλησης.

1.4. Επισημαίνει ότι είναι ύψιστης σημασίας η στήριξη και η αύξηση της προσφοράς εργασίας και η βελτίωση της πρόσβασης στην απασχόληση και τις ποιοτικές θέσεις εργασίας, εν μέρει επειδή βαίνουν αυξανόμενες οι δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι επιχειρήσεις όσον αφορά την εξεύρεση του προσωπικού που χρειάζονται· πρέπει να ενισχυθεί η συμμετοχή στην απασχόληση, ιδίως μεταξύ των νέων, των γυναικών και των ατόμων μεγαλύτερης ηλικίας· θα πρέπει να προωθηθούν μέτρα για τη στήριξη της απασχόλησης, συμπεριλαμβανομένης της αυτοαπασχόλησης· επίσης, πρέπει να καταβληθούν προσπάθειες για τη βελτίωση των νόμιμων οδών μετανάστευσης του εργατικού δυναμικού.

1.5. Στηρίζει την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στην πρόσκλησή της προς τα κράτη μέλη να ενισχύσουν τις πολιτικές ένταξης με τις οποίες επιδιώκεται η προώθηση ίσων ευκαιριών πρόσβασης στην εργασία και επαγγελματικής εξέλιξης. Οι ευκαιρίες αυτές είναι καθοριστικής σημασίας για την προώθηση μεγαλύτερης συμμετοχής και πιο συμπεριληπτικών αγορών εργασίας, καθώς και της βιώσιμης και δίκαιης ανάπτυξης, με σκοπό την ένταξη των πλέον ευάλωτων ομάδων που διατρέχουν κίνδυνο αποκλεισμού.

1.6. Τονίζει τη σημασία της ενίσχυσης των δεξιοτήτων υπό το πρίσμα της τρέχουσας πράσινης και ψηφιακής μετάβασης, καθώς και την ανάγκη αναγνώρισης και διασφάλισης του δικαιώματος στη διά βίου μάθηση και του δικαιώματος ουσιαστικής πρόσβασης στη διά βίου εκπαίδευση και κατάρτιση υψηλής ποιότητας· υπογραμμίζει τη σημασία των βασικών δεξιοτήτων, οι οποίες είναι επιτακτικά απαραίτητες για την επαγγελματική ένταξη.

1.7. Επισημαίνει την επείγουσα ανάγκη, τηρουμένων των εθνικών πρακτικών και της αυτονομίας των κοινωνικών εταίρων, να διασφαλιστούν δίκαιοι και αξιοπρεπείς μισθοί, σύμφωνα με την παραγωγικότητα και την ανταγωνιστικότητα, με την προώθηση των συλλογικών διαπραγματεύσεων, την αποτελεσματική συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων και την υιοθέτηση αποτελεσματικών εργαλείων συλλογής δεδομένων, καθώς και με τη μέτρηση και την παρακολούθηση των επιπέδων και της δυναμικής των μισθών σε εθνικό επίπεδο.

1.8. Ευελπιστεί ότι τα κράτη μέλη θα στηρίξουν και θα παρακολουθούν την εισαγωγή και την ανάπτυξη της τεχνητής νοημοσύνης (ΤΝ) σε εργασιακά περιβάλλοντα, συμπεριλαμβανομένης της αλγοριθμικής διαχείρισης, προκειμένου να προωθήσουν τη δεοντολογική και κοινωνικά βιώσιμη χρήση της, θεσπίζοντας κατάλληλα εργαλεία για την αξιολόγηση του αντικτύπου στις θέσεις εργασίας και την οργάνωση της εργασίας, καθώς και των πιθανών επιπτώσεων όσον αφορά τις ευκαιρίες και τους δυνητικούς κινδύνους. Δεδομένου ότι πρόκειται για καινοτομία τεράστιου μεγέθους, είναι επιθυμητός ο βελτιωμένος συντονισμός των εθνικών στρατηγικών, με αφετηρία τη συγκέντρωση εμπειριών και αξιολογήσεων και την πλήρη συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων.

1.9. Τονίζει τη σημασία του εκσυγχρονισμού των μέσων κοινωνικής προστασίας από τα κράτη μέλη (υπό το πρίσμα των σημαντικών κοινωνικών αλλαγών, όπως οι δημογραφικές αλλαγές και η αυξανόμενη φτώχεια) και της προσαρμογής σε νέες μορφές απασχόλησης, μεταξύ άλλων με τη διασφάλιση της κάλυψης όλων των εργαζομένων από την κοινωνική προστασία, με αποτελεσματικότερο σχεδιασμό των συστημάτων φορολογίας και κοινωνικών παροχών και με την παρακολούθηση των αναδιανεμητικών επιπτώσεων των πολιτικών.

1.10. Στο πλαίσιο αυτό, καλεί τα κράτη μέλη να θεσπίσουν και να ενισχύσουν πολιτικές που αποσκοπούν στη στήριξη οικονομικά προσιτής, διαθέσιμης και επαρκούς στέγασης, καθώς και μέτρα για την πρόληψη και την άμβλυνση του φαινομένου των αστέγων, μεταξύ άλλων με τα μέσα που διατίθενται από τα ταμεία της ΕΕ.

1.11. Καλεί τα κράτη μέλη να βελτιώσουν την ποιότητα των αγορών εργασίας, ενισχύοντας την αποτελεσματικότητα των πολιτικών για την καταπολέμηση της παράτυπης εργασίας και την προώθηση της ποιοτικής εργασίας, συμπεριλαμβανομένης της υγείας και της ασφάλειας στον χώρο εργασίας, και αποτρέποντας τη διάδοση άτυπων και επισφαλών συνθηκών εργασίας.

2. **ΕΠΕΞΗΓΗΜΑΤΙΚΕΣ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ**

Επιχειρήματα υπέρ των συστάσεων 1.1 και 1.2

2.1. Με την εαρινή δέσμη μέτρων του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου του 2024, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή παρέχει στρατηγική καθοδήγηση στα κράτη μέλη για την προώθηση της οικοδόμησης μιας ισχυρής και ανθεκτικής στις μελλοντικές εξελίξεις οικονομίας, ικανής να διασφαλίζει την ανταγωνιστικότητα, την ανθεκτικότητα και τη δημιουργία ποιοτικής απασχόλησης. Το 2024, οι κατευθυντήριες γραμμές για τις πολιτικές απασχόλησης των κρατών μελών καθορίζουν κοινές προτεραιότητες για τις εθνικές πολιτικές απασχόλησης και τις κοινωνικές πολιτικές, με σκοπό να καταστούν πιο δίκαιες και συμπεριληπτικές στο πλαίσιο της ανοδικής κοινωνικής και οικονομικής σύγκλισης και να ενισχυθεί ο ρόλος που δόθηκε στο Ευρωπαϊκό Εξάμηνο κατά την τελευταία πενταετία ώστε να στηρίζει αποτελεσματικές και συντονισμένες απαντήσεις οικονομικής πολιτικής.

2.2. Οι κατευθυντήριες γραμμές για το 2023 επικαιροποιήθηκαν, ώστε να συμπεριλάβουν δράσεις για την αντιμετώπιση των ελλείψεων δεξιοτήτων και εργατικού δυναμικού και τη βελτίωση των βασικών και ψηφιακών δεξιοτήτων. Καλύπτουν επίσης τις νέες τεχνολογίες, την τεχνητή νοημοσύνη και την αλγοριθμική διαχείριση και τον αντίκτυπό τους στον κόσμο της εργασίας. Επιπλέον, οι κατευθυντήριες γραμμές παραπέμπουν σε πρόσφατες πρωτοβουλίες πολιτικής σε τομείς ιδιαίτερης σημασίας, όπως η εργασία σε πλατφόρμα, η κοινωνική οικονομία και η οικονομικά προσιτή στέγαση.

2.3. Ταυτόχρονα, με το νέο πλαίσιο οικονομικής διακυβέρνησης καθορίζονται κατευθυντήριες γραμμές και αποφάσεις δημοσιονομικής πολιτικής με τις οποίες επιδιώκονται η ενίσχυση της βιωσιμότητας του χρέους των κρατών μελών και η προώθηση της συμπεριληπτικής και βιώσιμης ανάπτυξης όλων των κρατών, μέσω συνετών δημοσιονομικών πολιτικών, με παράλληλη διασφάλιση ότι η αύξηση των καθαρών δαπανών συνάδει με τις απαιτήσεις προσαρμογής που ορίζονται στο νέο πλαίσιο διακυβέρνησης. Στο πλαίσιο αυτό, είναι σημαντικό να παρακολουθείται και να διασφαλίζεται ότι οι επιπτώσεις του νέου πλαισίου οικονομικής διακυβέρνησης δεν θέτουν σε κίνδυνο την εφαρμογή των κατευθυντήριων γραμμών για την απασχόληση από τα κράτη μέλη ή την επίτευξη των στόχων του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων και των στόχων για το 2030.

Επιχειρήματα υπέρ της σύστασης 1.3 (κατευθυντήρια γραμμή 8)

2.4. Ο κοινωνικός διάλογος διαδραματίζει ουσιαστικό ρόλο, συνεισφέροντας τόσο στη διαμόρφωση οικονομικών, εργασιακών και κοινωνικών πολιτικών που επιδιώκουν την προώθηση της ανοδικής σύγκλισης του βιοτικού επιπέδου και των συνθηκών εργασίας μεταξύ και εντός των κρατών μελών, όσο και στην αποτελεσματική απάντηση στις εργασιακές προκλήσεις που αντιμετωπίζει η Ευρώπη ([1]). Παραπέμποντας σε προηγούμενες γνωμοδοτήσεις ([2]), η ΕΟΚΕ τονίζει ότι ο ειδικός ρόλος των κοινωνικών εταίρων θα πρέπει να αναγνωρίζεται και να γίνεται πλήρως σεβαστός στις δομές και τις διαδικασίες κοινωνικού διαλόγου, τόσο σε ευρωπαϊκό όσο και σε εθνικό επίπεδο. Σε πλαίσια όπου ο ρόλος αυτός εξακολουθεί να είναι αδύναμος, πρέπει να προωθηθεί ένα ρυθμιστικό και θεσμικό πλαίσιο, προκειμένου να ενισχυθεί ο κοινωνικός διάλογος και να αυξηθεί η κάλυψη των συλλογικών διαπραγματεύσεων, σύμφωνα με τις διατάξεις της οδηγίας για επαρκείς κατώτατους μισθούς.

Επιχειρήματα υπέρ της σύστασης 1.4 (κατευθυντήρια γραμμή 5)

2.5. Αν και η αγορά εργασίας είχε ικανοποιητικές επιδόσεις το 2023, οι αυξανόμενες ελλείψεις εργατικού δυναμικού και δεξιοτήτων παρεμποδίζουν την οικονομική ανάπτυξη και την ανταγωνιστικότητα και ενέχουν τον κίνδυνο επιβράδυνσης της πράσινης και της ψηφιακής μετάβασης. Κατά το δεύτερο τρίμηνο του 2023, το ποσοστό κενών θέσεων εργασίας ανήλθε σε 2,7 %, ποσοστό υψηλότερο από τον μέσο όρο του 1,7 % για την περίοδο 2013-19 ([3]). Συνεπώς, είναι αναγκαίο να καλλιεργηθεί ευρύτερη και εκτενέστερη συμμετοχή των Ευρωπαίων πολιτών στην απασχόληση, ξεκινώντας από τους νέους. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να δεσμευτούν ότι θα προωθήσουν αποτελεσματικότερα όχι μόνο συμπεριληπτική, υψηλής ποιότητας και προσαρμοσμένη στις ανάγκες του κόσμου της εργασίας εκπαίδευση και επαγγελματική κατάρτιση, ενισχύοντας παράλληλα τις δραστηριότητες καθοδήγησης, προσανατολισμού και παροχής συμβουλών των δημόσιων και ιδιωτικών υπηρεσιών απασχόλησης, αλλά και ποιοτικότερα εργαλεία για την ένταξη των νέων στην απασχόληση, όπως η μαθητεία και η πρακτική άσκηση. Θα πρέπει να δεσμευτούν ότι θα ενθαρρύνουν την αυτοαπασχόληση και την πνευματική και επαγγελματική εργασία, η υιοθέτηση των οποίων έχει μειωθεί σημαντικά τα τελευταία χρόνια, ιδίως μεταξύ των νέων.

2.6. Η κινητικότητα του εργατικού δυναμικού, εντός και εκτός της ΕΕ, αποτελεί ευκαιρία για την αντιμετώπιση των ακάλυπτων αναγκών όσον αφορά το εργατικό δυναμικό και τις δεξιότητες. Τα κράτη μέλη καλούνται να εστιάσουν περισσότερο στην ενίσχυση των εργαλείων διαχείρισης της μετανάστευσης από τρίτες χώρες (με την προώθηση νόμιμων διαύλων εισόδου στην ΕΕ), στην ενίσχυση της παρακολούθησης και της πρόβλεψης των αναγκών απασχόλησης, στη βελτίωση των διαδικασιών αναγνώρισης των προσόντων που αποκτώνται σε τρίτες χώρες, καθώς και στην ενίσχυση της αποτελεσματικότητας των εργαλείων πρόληψης της εκμετάλλευσης και της παράνομης εργασίας, οι οποίες πλήττουν συχνότερα τους εργαζομένους από τρίτες χώρες. Ταυτόχρονα, θα πρέπει να δεσμευτούν ότι θα διασφαλίσουν την αποτελεσματικότερη ένταξη των αλλοδαπών εργαζομένων στην ευρωπαϊκή αγορά εργασίας. Η έλλειψη αναγνώρισης των τυπικών προσόντων και οι γλωσσικοί φραγμοί παραμένουν μεταξύ των κύριων εμποδίων για την πλήρη ένταξη στην αγορά εργασίας ([4]).

([1]) Πρόταση σύστασης του Συμβουλίου για την ενίσχυση του κοινωνικού διαλόγου στην Ευρωπαϊκή Ένωση, COM(2023) 38 final.

([2]) Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέματα «Πρόταση σύστασης του Συμβουλίου για την ενίσχυση του κοινωνικού διαλόγου στην Ευρωπαϊκή Ένωση» [COM(2023) 38 final — 2023/0012 (NLE)] και «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών — Ενίσχυση του κοινωνικού διαλόγου στην Ευρωπαϊκή Ένωση: αξιοποίηση του πλήρους δυναμικού του για τη διαχείριση των δίκαιων μεταβάσεων» [COM(2023) 40 final] (ΕΕ C 228 της 29.6.2023, σ. 87).

([3]) *Κοινή έκθεση για την απασχόληση 2024*.

([4]) Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής — Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών για την κινητικότητα δεξιοτήτων και ταλέντων (COM(2023) 715 final) — Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη δημιουργία δεξαμενής ταλέντων της ΕΕ (COM(2023) 716 final - 2023/0404 (COD)) — Πρόταση σύστασης του Συμβουλίου Η Ευρώπη σε κίνηση – ευκαιρίες μαθησιακής κινητικότητας για όλους (COM(2023) 719 final) — Σύσταση της Επιτροπής σχετικά με την αναγνώριση των προσόντων υπηκόων τρίτων χωρών (C(2023) 7700 final) (ΕΕ C, C/2024/4067, 12.7.2024. ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/4067/oj).

Επιχειρήματα υπέρ της σύστασης 1.5 (κατευθυντήριες γραμμές 6 και 8)

2.7. Παρά την αύξηση της απασχόλησης τα τελευταία χρόνια, οι ανισότητες μεταξύ των φύλων στην αγορά εργασίας εξακολουθούν να είναι ευρέως διαδεδομένες και αποτυπώνονται τόσο στα επίπεδα απασχόλησης όσο και στις μισθολογικές και συνταξιοδοτικές διαφορές. Ορισμένοι τομείς και επαγγέλματα εξακολουθούν να επηρεάζονται από κακές συνθήκες εργασίας και χαμηλούς μισθούς, ενώ περισσότερες γυναίκες τείνουν να εργάζονται με μερική απασχόληση, συμπεριλαμβανομένης της ακούσιας μερικής απασχόλησης. Οι ανισότητες λόγω φύλου πρέπει να αντιμετωπιστούν με την αποτελεσματική εφαρμογή της οδηγίας για τη μισθολογική διαφάνεια, μεταξύ άλλων μέτρων, π.χ. φορολογικών κινήτρων, για την προώθηση της αυξημένης συμμετοχής των γυναικών στην αγορά εργασίας. Είναι σημαντικό τα κράτη μέλη να δεσμευτούν ότι θα βελτιώσουν τη διαθεσιμότητα ποιοτικών και οικονομικά προσιτών υπηρεσιών προσχολικής εκπαίδευσης και φροντίδας και μακροχρόνιας φροντίδας, καθώς και τη λήψη μέτρων για τη στήριξη της ισορροπίας μεταξύ επαγγελματικής και προσωπικής ζωής και της δίκαιης κατανομής των ευθυνών φροντίδας μεταξύ ανδρών και γυναικών.

2.8. Θα πρέπει επίσης να καταβληθούν μεγαλύτερες προσπάθειες για την προώθηση της απασχόλησης των ατόμων με αναπηρία. Παρά τις πρόσφατες βελτιώσεις, το 2022 το χάσμα απασχόλησης μεταξύ ατόμων με αναπηρία και ατόμων χωρίς αναπηρία στην ΕΕ ανήλθε σε 21,4 ποσοστιαίες μονάδες, ενώ το ποσοστό ανεργίας των ατόμων με αναπηρία ήταν σχεδόν διπλάσιο από εκείνο των ατόμων χωρίς αναπηρία ([5]). Σύμφωνα με τη στρατηγική για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία 2021-2030 ([6]), απαιτούνται περαιτέρω προσπάθειες για τη διασφάλιση της ένταξης στην αγορά εργασίας, μέσω ενεργών πολιτικών απασχόλησης, την ανάπτυξη του δυναμικού των επιχειρήσεων της κοινωνικής οικονομίας, οι οποίες μπορούν να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στην αγορά εργασίας της ΕΕ, και την αντιμετώπιση των στερεοτύπων, προκειμένου να διασφαλιστεί ότι τα άτομα με αναπηρία έχουν πρόσβαση σε ευκαιρίες εργασίας που ανταποκρίνονται στις ανάγκες τους.

Επιχειρήματα υπέρ της σύστασης 1.6 (κατευθυντήρια γραμμή 6)

2.9. Υπό το πρίσμα των μεγάλων οικονομικών και κοινωνικών μετασχηματισμών που επιφέρουν η πράσινη και η ψηφιακή μετάβαση, η γήρανση του πληθυσμού και ο μετασχηματισμός των εργασιακών προτύπων, απαιτούνται επειγόντως μέτρα για την προώθηση της ανάπτυξης των ατόμων, των δεξιοτήτων τους και της απασχολησιμότητάς τους, με την ενίσχυση των βασικών και διά βίου δεξιοτήτων και ικανοτήτων. Η συμμετοχή των ενηλίκων σε δραστηριότητες κατάρτισης εξακολουθεί να αποτελεί πρόβλημα στην Ευρώπη, αντιπροσωπεύοντας μόλις το 37,4 %, ποσοστό πολύ χαμηλότερο από τον στόχο του 60 % που πρέπει να επιτευχθεί έως το 2030, όπως ορίζεται στο σχέδιο δράσης για τον ευρωπαϊκό πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων ([7]). Η ποιότητα της προσφοράς στον τομέα της κατάρτισης πρέπει να βελτιωθεί, όσον αφορά το περιεχόμενο, τις μεθοδολογίες και τα εργαλεία, ώστε να ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις όσον αφορά τις δεξιότητες που χρειάζονται οι εταιρείες και την απασχολησιμότητα των εργαζομένων και να ενισχυθεί η συμμετοχή, μεταξύ άλλων με τη χρήση νέων τεχνολογιών. Θα πρέπει επίσης να προωθηθούν εργαλεία για τη δημιουργία στενότερης σύνδεσης μεταξύ κατάρτισης και εξέλιξης της σταδιοδρομίας, καθώς και για τη στήριξη της ανάλυσης των ατομικών δεξιοτήτων και τη στήριξη της ανάπτυξης, εφαρμογής και αναγνώρισης μικροδιαπιστευτηρίων, σύμφωνα με τις συστάσεις του Συμβουλίου για τους ατομικούς λογαριασμούς μάθησης. Επιπλέον, ο ρόλος τόσο των δημόσιων όσο και των ιδιωτικών υπηρεσιών απασχόλησης θα πρέπει να ενισχυθεί περαιτέρω μέσω επαρκών πόρων. Όπως διατυπώθηκε σε προηγούμενες γνωμοδοτήσεις, πρέπει να αναγνωριστεί και να διασφαλιστεί το δικαίωμα στη διά βίου μάθηση και στην ουσιαστική πρόσβαση σε ποιοτική διά βίου εκπαίδευση και κατάρτιση ([8]), μεταξύ άλλων μέσω της αξιολόγησης νέων εργαλείων, όπως η εκπαιδευτική άδεια μετ' αποδοχών.

2.10. Ειδικότερα για τους εργαζομένους που πιθανώς πλήττονται σφοδρότερα από τις εν εξελίξει μεταβάσεις και εκείνους των οποίων η απασχολησιμότητα είναι χαμηλή, είναι αναγκαίο να ενισχυθούν όλα τα εργαλεία αναβάθμισης των δεξιοτήτων και επανειδίκευσης, με στοχευμένες ενεργές παρεμβάσεις πολιτικής εκπαιδευτικού αλλά και συμβουλευτικού χαρακτήρα, σχετικά με την ενεργό στήριξη της αναζήτησης εργασίας. Θα πρέπει να αξιοποιηθεί το δυναμικό των εφαρμογών ΤΝ για την εξατομικευμένη προσαρμογή των παρεμβάσεων πολιτικής και να θεσπιστούν εργαλεία που θα καταστήσουν δυνατή την αποτελεσματική και αξιόπιστη παρακολούθηση του αντικτύπου των μέτρων κατάρτισης, όσον αφορά την πρόσβαση στην απασχόληση και την αλλαγή σταδιοδρομίας.

2.11. Είναι ιδιαίτερα επείγουσα η παροχή ψηφιακής κατάρτισης, τόσο στους ενήλικες όσο και στους νέους. Η ανάπτυξη εφαρμογών ΤΝ στον χώρο εργασίας θα καταστήσει ακόμη πιο κρίσιμη την επικαιροποίηση των ψηφιακών και τεχνολογικών δεξιοτήτων του πληθυσμού. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να λάβουν πιο αποφασιστικά μέτρα για την αντιμετώπιση αυτής της πρόκλησης, ενισχύοντας τις ψηφιακές δεξιότητες των μαθητών και των ενηλίκων κάθε ηλικίας και αναπτύσσοντας οικοσυστήματα ψηφιακής εκπαίδευσης και κατάρτισης στηριζόμενα σε βασικούς ευνοϊκούς παράγοντες, όπως η συνδεσιμότητα υψηλής ταχύτητας για τα σχολεία, ο εξοπλισμός και η κατάρτιση των εκπαιδευτικών.

([5]) *Κοινή έκθεση για την απασχόληση 2024*.

([6]) Ευρωπαϊκή Επιτροπή. *Δέσμη μέτρων για την απασχόληση των ατόμων με αναπηρία με σκοπό την καλύτερη ένταξή τους στην αγορά εργασίας*.

([7]) *Κοινή έκθεση για την απασχόληση 2024*.

([8]) Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση απόφασης του Συμβουλίου σχετικά με τις κατευθυντήριες γραμμές για τις πολιτικές απασχόλησης των κρατών μελών» [COM(2023) 599 final — 2023/0173 (NLE)] (ΕΕ C, C/2023/870, 12.7.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2023/870/oj?locale=el).

2.12. Είναι ύψιστης σημασίας να προωθηθεί ο εκσυγχρονισμός των εκπαιδευτικών συστημάτων σε όλα τα επίπεδα, καθώς και των συστημάτων επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης (ΕΕΚ), ώστε να διασφαλιστεί ότι ανταποκρίνονται στις ανάγκες των επιχειρήσεων για σημερινές και μελλοντικές δεξιότητες, ιδίως υπό το πρίσμα του αντικτύπου που θα έχουν οι εφαρμογές τεχνητής νοημοσύνης. Η παροχή κατάρτισης για τεχνικές δεξιότητες, ιδίως στους τομείς STEM (θετικές επιστήμες, τεχνολογία, μηχανική και μαθηματικά), καθώς και για μη τεχνικές δεξιότητες, πρέπει να ενισχυθεί, προκειμένου να προετοιμαστούν οι νέες γενιές να εργαστούν σε ένα πλαίσιο αυξανόμενης ολοκλήρωσης μεταξύ ανθρώπων και τεχνολογίας. Ταυτόχρονα, είναι επίσης αναγκαία η ενίσχυση των βασικών δεξιοτήτων, που είναι ο καλύτερος τρόπος ώστε να διασφαλιστεί η έναρξη σταδιοδρομίας. Η ανάγνωση, η γραφή, η ομιλία και η αριθμητική αποτελούν βασικές δεξιότητες για την επιτυχή επαγγελματική ένταξη, ιδίως για τα άτομα που προέρχονται από μειονεκτούντα περιβάλλοντα.

Επιχειρήματα υπέρ της σύστασης 1.7 (κατευθυντήριες γραμμές 5 και 6)

2.13. Παρά τις αυξήσεις των ονομαστικών μισθών, οι πραγματικοί μισθοί μειώθηκαν σε όλα σχεδόν τα κράτη μέλη λόγω του πληθωρισμού ([9]). Η φτώχεια των εργαζομένων παραμένει επίσης βασική πηγή ανησυχίας. Εκτός από την παρακολούθηση και τον μετριασμό των αρνητικών επιπτώσεων του πληθωρισμού στην αγοραστική δύναμη των εργαζομένων, πρέπει να ενισχυθεί η αποτελεσματικότητα των μέσων που έχουν σχεδιαστεί προκειμένου να διασφαλίσουν δίκαιους και αξιοπρεπείς μισθούς και τα οποία ανταποκρίνονται επίσης στις εξελίξεις της παραγωγικότητας, όχι μόνο για τους χαμηλόμισθους, αλλά και για όλους εκείνους που έχουν μέσα επίπεδα αμοιβών, η αγοραστική δύναμη των οποίων έχει επηρεαστεί από τις πληθωριστικές πιέσεις τα τελευταία χρόνια. Είναι σημαντικό τα κράτη μέλη να εφαρμόσουν πλήρως την οδηγία για επαρκείς κατώτατους μισθούς.

2.14. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι τα κράτη μέλη θα πρέπει να διευκολύνουν, να ενθαρρύνουν και να προωθήσουν τις συλλογικές διαπραγματεύσεις στον τομέα αυτόν, ενισχύοντας τον ρόλο των κοινωνικών εταίρων και προσδιορίζοντας κατάλληλα εργαλεία για τη μέτρηση του βαθμού κάλυψης των συλλογικών διαπραγματεύσεων, ο οποίος παραμένει αδύναμος σε πολλές χώρες. Θα πρέπει επίσης να διαθέτουν αποτελεσματικά εργαλεία συλλογής δεδομένων για την παρακολούθηση των μισθολογικών τάσεων και την προώθηση της αύξησης των μισθών, σύμφωνα με τους εθνικούς νόμους και πρακτικές, τις εθνικές κοινωνικοοικονομικές συνθήκες και τα επίπεδα παραγωγικότητας, την ανταγωνιστικότητα και τις εξελίξεις, λαμβάνοντας υπόψη τις τομεακές και εδαφικές διαφορές.

Επιχειρήματα υπέρ της σύστασης 1.8 (κατευθυντήρια γραμμή 7)

2.15. Η εργασία είναι μία από τις πτυχές της κοινωνίας που υφίστανται τον μεγαλύτερο μετασχηματισμό, ως αποτέλεσμα της εισαγωγής συστημάτων ΤΝ. Η ΤΝ μπορεί να χρησιμοποιηθεί για τη βελτίωση της οργάνωσης των ροών εργασίας, την εξάλειψη επικίνδυνων και επίπονων καθηκόντων, την προώθηση της ένταξης των ατόμων με αναπηρία και την παροχή βοήθειας στην αγορά για τη γεφύρωση των κενών στην προσφορά εργασίας. Μπορεί επίσης να συμβάλει στην καλύτερη αντιστοίχιση των πολιτικών κατάρτισης, ανταμοιβής και κοινωνικής πρόνοιας με τις ανάγκες των εργαζομένων, μέσα από μια οπτική που θεωρείται πιο αξιοκρατική. Ωστόσο, η ανάπτυξη της ΤΝ εγείρει επίσης ανησυχίες σχετικά με τον αντίκτυπο που θα μπορούσε να έχει στα επίπεδα απασχόλησης και τη ζωή των εργαζομένων. Η αυξανόμενη χρήση της ΤΝ για τη στήριξη της λήψης αποφάσεων σχετικά με τους εργαζομένους θα μπορούσε να δημιουργήσει προβλήματα όσον αφορά τα δικαιώματα, τις συνθήκες εργασίας και το εισόδημα των εργαζομένων. Η ΤΝ μπορεί να αλλάξει τον τρόπο παρακολούθησης και διαχείρισης της εργασίας, πράγμα που θα μπορούσε να θέσει σε κίνδυνο την ιδιωτικότητα και την αυτονομία των εργαζομένων. Θα μπορούσε επίσης να εγκαινιάσει ή να διαιωνίσει προκαταλήψεις και διακρίσεις, ενισχύοντας τις υφιστάμενες ανισότητες. Επιπλέον, εγείρονται ανησυχίες σχετικά με τη διαφάνεια και την εξηγησιμότητα των αλγορίθμων, καθώς και τη λογοδοσία τους.

2.16. Συνεπώς, αποτελεί προτεραιότητα για τα κράτη μέλη να μετρούν, να παρακολουθούν και να αξιολογούν τον αντίκτυπο της ΤΝ στην απασχόληση και την οργάνωση της εργασίας, προκειμένου να προωθηθεί η δεοντολογικά και κοινωνικά βιώσιμη χρήση της, η οποία θα βελτιώνει την ανταγωνιστικότητα των συστημάτων, την απασχόληση και την ποιότητα των θέσεων εργασίας, χωρίς να υπονομεύονται τα δικαιώματα των εργαζομένων ή οι συνθήκες εργασίας. Η ΤΝ θα αλλάξει επίσης ριζικά την οργάνωση της εργασίας. Συνεπώς, είναι κρίσιμης σημασίας οι κοινωνικοί εταίροι να συμμετέχουν πλήρως (σε όλα τα επίπεδα) στη διαχείριση αυτών των αλλαγών και στον προσδιορισμό καινοτόμων μοντέλων οργάνωσης της εργασίας, διαφυλάσσοντας παράλληλα την αρχή του «ανθρώπινου ελέγχου». Ο κοινωνικός διάλογος και οι συλλογικές διαπραγματεύσεις είναι καίριας σημασίας για τη διαχείριση των αλλαγών που επιφέρουν οι τεχνολογικές εξελίξεις, την αντιμετώπιση πιθανών ζητημάτων και την προώθηση της προσαρμογής των εργαζομένων, με την ανάπτυξη κατάλληλων και έγκαιρων απαντήσεων πολιτικής. Το ιστορικά πρωτόγνωρο μέγεθος αυτής της τρέχουσας αλλαγής καθιστά επιθυμητό τον βελτιωμένο συντονισμό των εθνικών στρατηγικών, με αφετηρία τη συγκέντρωση εμπειριών και αξιολογήσεων.

Επιχειρήματα υπέρ της σύστασης 1.9 (κατευθυντήρια γραμμή 8)

2.17. Τα συστήματα κοινωνικής προστασίας διαδραματίζουν καίριο ρόλο στη διασφάλιση της κοινωνικής συνοχής και της οικονομικής ασφάλειας και στην αντιμετώπιση των κινδύνων της μακροοικονομικής αποσταθεροποίησης· συνεπώς, πρέπει να προσαρμοστούν στις νέες απαιτήσεις, λαμβάνοντας υπόψη τους στόχους της οικονομικής βιωσιμότητας και υπό το πρίσμα της γήρανσης του πληθυσμού, των αλλαγών στον κόσμο της εργασίας —ιδίως της αύξησης των νέων μορφών απασχόλησης— και των δημοσιονομικών στόχων που προβλέπονται στη νέα δέσμη οικονομικών μέτρων. Η εταιρική ευημερία μπορεί επίσης να αποτελέσει παράγοντα στήριξης και συμπλήρωσης των συστημάτων κοινωνικής προστασίας, που πρέπει να χρησιμοποιηθεί συμπληρωματικά και όχι ως υποκατάστατο της κοινωνικής πρόνοιας.

([9]) *Κοινή έκθεση για την απασχόληση 2024*.

2.18. Είναι σημαντικό τα κράτη μέλη να μεταρρυθμίσουν τα συστήματα κοινωνικής προστασίας σύμφωνα με τις σημερινές και μελλοντικές ανάγκες, αυξάνοντας τη συμμετοχή στην εργασία, παρέχοντας κοινωνική προστασία για άτυπες μορφές απασχόλησης, αποτρέποντας τον αποκλεισμό και ενισχύοντας τα συστήματα κοινωνικής μέριμνας και υγειονομικής περίθαλψης, προκειμένου να προωθηθούν οι συμπεριληπτικές αγορές εργασίας και η βιώσιμη ανάπτυξη και να διασφαλιστεί η σημερινή και μελλοντική βιωσιμότητα των συστημάτων. Από την άποψη αυτήν, τα κράτη μέλη θα πρέπει να ενθαρρυνθούν να διενεργούν συστηματικές αξιολογήσεις των διανεμητικών επιπτώσεων των διαφόρων μέτρων κοινωνικής προστασίας, προκειμένου να αξιολογούν τον ειδικό και γενικό αντίκτυπό τους και να στηρίζουν βελτιώσεις πολιτικής.

Επιχειρήματα υπέρ της σύστασης 1.10 (κατευθυντήρια γραμμή 8)

2.19. Οι νέες μελλοντικές προκλήσεις περιλαμβάνουν την οικονομικά προσιτή στέγαση. Το 2022, σχεδόν ένα στα δέκα άτομα στην ΕΕ ζούσε σε νοικοκυριό όπου το συνολικό κόστος στέγασης αντιπροσώπευε πάνω από το 40 % του συνολικού διαθέσιμου εισοδήματος, ποσοστό που κατέγραψε σημαντική αύξηση από το 2020 και μετέπειτα ([10]). Τα κράτη μέλη πρέπει να θεσπίσουν και να ενισχύσουν πολιτικές που αποσκοπούν στη στήριξη οικονομικά προσιτής, διαθέσιμης και επαρκούς στέγασης, καθώς και μέτρα για την πρόληψη και την άμβλυνση του φαινομένου των αστέγων, εν μέρει με τα μέσα που διατίθενται από τα ταμεία της ΕΕ.

Επιχειρήματα υπέρ της σύστασης 1.11 (κατευθυντήριες γραμμές 7 και 8)

2.20. Η ΕΟΚΕ τονίζει την ανάγκη ενίσχυσης των πολιτικών για την καταπολέμηση της παράνομης απασχόλησης, μέσω της καθιέρωσης μέτρων πρόληψης και κινήτρων για νόμιμη απασχόληση, καθώς και της εξασφάλισης καλύτερου συντονισμού των δραστηριοτήτων επιθεώρησης και ελέγχου, μεταξύ άλλων με την αυξημένη ενοποίηση των εθνικών βάσεων δεδομένων και τη χρήση της ΤΝ, όπως επίσης και μέσω της πρόληψης της παράτυπης χρήσης της απόσπασης εργαζομένων. Είναι κρίσιμης σημασίας να προωθηθεί η ευρύτερη διάδοση της νοοτροπίας νομιμότητας, μεταξύ άλλων με εκστρατείες ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης, με αφετηρία τα σχολεία.

2.21. Ο σταθερά υψηλός αριθμός εργατικών ατυχημάτων σημαίνει επίσης ότι τα κράτη μέλη πρέπει να καταβάλουν μεγαλύτερες προσπάθειες ώστε να εφαρμόσουν μέτρα μείωσης στηριζόμενα από επαρκείς επιθεωρήσεις εργασίας. Η ΕΟΚΕ στηρίζει την προσέγγιση του οράματος για μηδενικές απώλειες που σχετίζονται με την εργασία στην ΕΕ ([11]), και επαναλαμβάνει την ανάγκη επένδυσης στη νοοτροπία πρόληψης στον χώρο εργασίας.

2.22. Η αυξανόμενη εξάπλωση της εργασίας σε πλατφόρμα εγείρει ανησυχίες σχετικά με τις συνθήκες εργασίας και τη διαφάνεια στη χρήση αλγορίθμων για τη διαχείριση της εργασίας και των εργαζομένων. Όπως ήδη τόνισε η ΕΟΚΕ σε προηγούμενες γνωμοδοτήσεις ([12]), στους κυριότερους προβληματισμούς περιλαμβάνονται η πιο περιορισμένη πρόσβαση σε κοινωνική προστασία και κοινωνική ασφάλιση, οι κίνδυνοι για την υγεία και την ασφάλεια, η επισφαλής εργασία, το κατακερματισμένο ωράριο εργασίας και τα ανεπαρκή επίπεδα εισοδήματος, καθώς και δυσκολίες ως προς τη διασφάλιση της αναγνώρισης των συλλογικών δικαιωμάτων. Συνεπώς, είναι αναγκαίο τα κράτη μέλη να εργαστούν για την εφαρμογή της οδηγίας για τη βελτίωση των συνθηκών εργασίας των εργαζομένων σε πλατφόρμες.

Βρυξέλλες, 23 Οκτωβρίου 2024.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Oliver RÖPKE

([10]) *Κοινή έκθεση για την απασχόληση 2024*.

([11]) *Στρατηγικό πλαίσιο της ΕΕ για την υγεία και την ασφάλεια στην εργασία κατά την περίοδο 2021-2027 Ασφάλεια και υγεία στην εργασία σε έναν μεταβαλλόμενο κόσμο εργασίας*, COM(2021) 323 final.

([12]) Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέματα «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών — Καλύτερες συνθήκες εργασίας για μια ισχυρότερη κοινωνική Ευρώπη: πλήρης αξιοποίηση των οφελών της ψηφιοποίησης για το μέλλον της εργασίας» [COM(2021) 761 final] και «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη βελτίωση των συνθηκών εργασίας των εργαζομένων σε πλατφόρμες» [COM(2021) 762 final] (ΕΕ C 290 της 29.7.2022, σ. 95) και Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση απόφασης του Συμβουλίου σχετικά με τις κατευθυντήριες γραμμές για τις πολιτικές απασχόλησης των κρατών μελών» [COM(2022) 241 final] (ΕΕ C 486 της 21.12.2022, σ. 161).